

Εκπαίδευση και επαγγελματική κατάρτιση

Σύμφωνα με την αρχή της επικουρικότητας, η βασική ευθύνη για τη λήψη αποφάσεων για τις πολιτικές εκπαίδευσης και κατάρτισης εναπόκειται σε κάθε κράτος μέλος, με την Ευρωπαϊκή Ένωση να λειτουργεί αποκλειστικά με ρόλο υποστηρικτικό. Ωστόσο, ορισμένες μελλοντικές προκλήσεις είναι κοινές για όλα τα κράτη μέλη — μεταξύ των οποίων οι γηράσκουσες κοινωνίες, η έλλειψη ειδικευμένου εργατικού δυναμικού, ο παγκόσμιος ανταγωνισμός και η προσχολική εκπαίδευση — και, ως εκ τούτου, ζητούν κοινές απαντήσεις και συνεργασία και αμοιβαία μάθηση μεταξύ των χωρών^[1].

Νομική βάση

Παρά το γεγονός ότι η επαγγελματική κατάρτιση καθορίστηκε ως ένας από τους τομείς κοινοτικής δράσης με τη Συνθήκη της Ρώμης το 1957, η εκπαίδευση αναγνωρίστηκε επίσημα ως τομέας αρμοδιότητας της ΕΕ με τη Συνθήκη του Μάαστριχτ το 1992. Η Συνθήκη προβλέπει ότι «η Κοινότητα συμβάλλει στην ανάπτυξη παιδείας υψηλού επιπέδου, ενθαρρύνοντας τη συνεργασία μεταξύ κρατών μελών και, αν αυτό απαιτείται, υποστηρίζοντας και συμπληρώνοντας τη δράση τους, σεβόμενη ταυτόχρονα πλήρως την αρμοδιότητα των κρατών μελών για το περιεχόμενο της διδασκαλίας και την οργάνωση του εκπαιδευτικού συστήματος, καθώς και την πολιτιστική και γλωσσική τους πολυμορφία».

Η Συνθήκη της Λισαβόνας διατήρησε τις διατάξεις σχετικά με το ρόλο της ΕΕ στους τομείς της εκπαίδευσης και της κατάρτισης (Τίτλος XII, άρθρα 165 και 166), προσθέτοντας μια διάταξη η οποία μπορεί να περιγραφεί ως οριζόντια «κοινωνική ρήτρα»: Μάλιστα, στο άρθρο 9 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΣΛΕΕ) αναφέρεται ότι: «κατά τον καθορισμό και την εφαρμογή των πολιτικών και των δράσεων της, η Ένωση συνεκτιμά τις απαιτήσεις που συνδέονται με την προαγωγή υψηλού επιπέδου απασχόλησης, με τη διασφάλιση της κατάλληλης κοινωνικής προστασίας, με την καταπολέμηση του κοινωνικού αποκλεισμού καθώς και με υψηλό επίπεδο εκπαίδευσης, κατάρτισης και προστασίας της ανθρώπινης υγείας».

Επιπλέον, ο Χάρτης Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, ο οποίος έχει το ίδιο νομικό κύρος με τις Συνθήκες (άρθρο 6 της Συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση) αναφέρει ότι: «κάθε πρόσωπο έχει δικαίωμα στην εκπαίδευση και στην πρόσβαση στην επαγγελματική και συνεχή κατάρτιση» (άρθρο 14) καθώς και ότι «κάθε πρόσωπο έχει δικαίωμα να εργάζεται και να ασκεί το επάγγελμα, το οποίο επιλέγει ή αποδέχεται ελεύθερα» (άρθρο 15).

[1] Για περισσότερες πληροφορίες, βλ. θεματολογικό δελτίο [3.6.4](#) σχετικά με την τριτοβάθμια εκπαίδευση.

Στόχοι

Τόσο στις πολιτικές όσο και στις δράσεις της, η Ένωση πρέπει να λαμβάνει υπόψη τις απαιτήσεις που συνδέονται με την προώθηση υψηλού επιπέδου εκπαίδευσης και την διά βίου κατάρτιση, την κινητικότητα των εκπαιδευομένων και των εκπαιδευτικών στην Ευρώπη και την ανάπτυξη του αισθήματος του ανήκειν στην Ένωση. Για τον σκοπό αυτό, σε ανακοίνωση που εξέδωσε τον Σεπτέμβριο 2020 (COM (2020) 0625), η Επιτροπή παρουσίασε τις αδρές γραμμές ενός «Ευρωπαϊκού Χώρου Εκπαίδευσης» με έξι διαστάσεις: ποιότητα της εκπαίδευσης και της κατάρτισης, πολυσυλλεκτικότητα, πράσινη και ψηφιακή μετάβαση, εκπαιδευτικοί και εκπαιδευτές, τριτοβάθμια εκπαίδευση, γεωπολιτική διάσταση.

Το [στρατηγικό πλαίσιο για την ευρωπαϊκή συνεργασία στον τομέα της εκπαίδευσης και της κατάρτισης](#) («ΕΚ 2020») καθορίζει τα μέσα και τους τρόπους συνεργασίας σε επίπεδο Ευρωπαϊκής Ένωσης. Περιλαμβάνει επίσης τον κατάλογο στόχων που πρέπει να επιτευχθούν έως το 2020:

- τουλάχιστον το 95 % των παιδιών ηλικίας μεταξύ τεσσάρων ετών και της ηλικίας έναρξης της υποχρεωτικής πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης θα πρέπει να συμμετέχει στην προσχολική εκπαίδευση (ποσοστό 2020: 94,8 %)
- το ποσοστό των παιδιών ηλικίας 15 ετών με χαμηλές επιδόσεις στην ανάγνωση, τα μαθηματικά και τις θετικές επιστήμες θα πρέπει να είναι μικρότερο από 15 % (ποσοστό 2020: 22,5 % στην ανάγνωση, 22,9 % στα μαθηματικά και 22,3 % στις θετικές επιστήμες)
- το ποσοστό όσων εγκαταλείπουν πρόωρα την εκπαίδευση και κατάρτιση θα πρέπει να είναι χαμηλότερο του 10% (ποσοστό 2020: 10,2 %)
- το ποσοστό των ατόμων ηλικίας 30 έως 34 ετών που έχει ολοκληρώσει κάποιο κύκλο τριτοβάθμιας εκπαίδευσης πρέπει να είναι τουλάχιστον 40 % (ποσοστό 2020: 40,3 %)
- κατά μέσο όρο, τουλάχιστον το 15 % των ενηλίκων (ηλικιακή ομάδα από 25 έως 64 ετών) θα πρέπει να συμμετέχει σε δραστηριότητα μάθησης και διά βίου κατάρτισης (ποσοστό 2020: 10,8 %)
- το 20 % τουλάχιστον των πτυχιούχων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης και το 6 % των ατόμων ηλικίας 18-34 ετών με αρχική επαγγελματική κατάρτιση, θα πρέπει να έχουν ολοκληρώσει μέρος των σπουδών ή περιόδων πρακτικής άσκησης στο εξωτερικό (ποσοστό τριτοβάθμιας εκπαίδευσης το 2018: 13,5 %)
- το ποσοστό των εργαζόμενων πτυχιούχων (άτομα από 20 έως 34 ετών, που διαθέτουν πτυχίο τουλάχιστον ανώτερης δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης ή τριτοβάθμιας εκπαίδευσης) και ολοκλήρωσαν τις σπουδές τους πριν από 1 έως 3 έτη θα πρέπει να εργάζεται σε ποσοστό 82% (ποσοστό 2019: 80,9 %).

Ο κατάλογος των στόχων που πρέπει να επιτευχθούν έως το 2030 θα είναι αρκετά παρόμοιος, αλλά θα περιλαμβάνει επίσης έναν δείκτη για τις ψηφιακές δεξιότητες. Οι δείκτες που θα εγκριθούν θα παρακολουθούνται μέσω ενός οργάνου διακυβέρνησης που θα συσταθεί για την υλοποίηση του Ευρωπαϊκού Χώρου Εκπαίδευσης.

Επιτεύγματα

A. Εκπαίδευση και απασχόληση

Το 2016, η Επιτροπή δημοσίευσε την ανακοίνωση [«Νέο θεματολόγιο δεξιοτήτων για την Ευρώπη» \(COM \(2016\) 0381\)](#), προτείνοντας δέκα δράσεις για τον εφοδιασμό των ατόμων με τις δεξιότητες που απαιτούνται στην αγορά εργασίας:

- μια Εγγύηση Δεξιοτήτων, που προσφέρει τη δυνατότητα σε ενήλικες με χαμηλό επίπεδο δεξιοτήτων να αποκτήσουν ένα ελάχιστο επίπεδο γραμματισμού, αριθμητισμού και ψηφιακών ικανοτήτων·
- η επανεξέταση του [ευρωπαϊκού πλαισίου επαγγελματικών προσόντων](#)·
- ο «συνασπισμός για τις ψηφιακές δεξιότητες και τις ψηφιακές θέσεις εργασίας», για την υποστήριξη της συνεργασίας μεταξύ φορέων της εκπαίδευσης, της απασχόλησης και της βιομηχανίας·
- το «σχέδιο στρατηγικής για την τομεακή συνεργασία σχετικά με τις δεξιότητες», για τη βελτίωση των πληροφοριών σχετικά με τις δεξιότητες·
- το «εργαλείο κατάρτισης προφίλ δεξιοτήτων για υπηκόους τρίτων χωρών», για την διευκόλυνση του έγκαιρου εντοπισμού και της κατάρτισης προφίλ των δεξιοτήτων και των προσόντων των μεταναστών·
- η στήριξη της επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης, ιδίως μέσω εκδηλώσεων και δραστηριοτήτων στο πλαίσιο της ευρωπαϊκής εβδομάδας επαγγελματικών δεξιοτήτων·
- η επανεξέταση της [σύστασης σχετικά με τις βασικές ικανότητες της δια βίου μάθησης](#),·
- η αναθεώρηση του πλαισίου [Europass](#)·
- η πρόταση σύστασης για την παρακολούθηση των αποφοίτων με στόχο την καλύτερη κατανόηση των επιδόσεων των αποφοίτων, μετά την εμπειρία τους στον τομέα της εκπαίδευσης και της κατάρτισης·
- η ανάλυση και η ανταλλαγή βέλτιστων πρακτικών για τη διαχείριση της μετακίνησης ατόμων με υψηλή εξειδίκευση και προσόντα μεταξύ χωρών («ροή εγκεφάλων»).

B. Erasmus

Το [Erasmus+](#) αποτελεί το πρόγραμμα της ΕΕ για τους τομείς της εκπαίδευσης, της κατάρτισης, της νεολαίας και του αθλητισμού για την περίοδο 2014-2020. Οι συγκεκριμένοι στόχοι τους οποίους επιδιώκει το πρόγραμμα Erasmus+ είναι: 1) βελτίωση του επιπέδου των κύριων ικανοτήτων και δεξιοτήτων, λαμβανομένης ιδίως υπόψη της σχέσης τους με την αγορά εργασίας και της συμβολής τους σε μια κοινωνία με συνοχή· 2) μέριμνα για ποιοτικές βελτιώσεις, αριστεία στην καινοτομία, καθώς και διεθνοποίηση στο επίπεδο των ιδρυμάτων εκπαίδευσης και κατάρτισης· 3) προώθηση της ανάδυσης του ευρωπαϊκού τομέα διά βίου μάθησης και της ευαισθητοποίησης του κοινού σχετικά με αυτόν, καθώς σκοπός του είναι να συμπληρώνει τις μεταρρυθμιστικές πολιτικές σε εθνικό επίπεδο· 4) ενίσχυση της διεθνούς διάστασης της εκπαίδευσης

και της κατάρτισης· 5) βελτίωση της διδασκαλίας και της εκμάθησης γλωσσών. Όσον αφορά τον τομέα της εκπαίδευσης, το πρόγραμμα υλοποιεί τους στόχους αυτούς μέσα από ένα πλαίσιο βασικών δράσεων:

- Βασική δράση 1: μαθησιακή κινητικότητα των ατόμων·
- Βασική δράση 2: συνεργασία όσον αφορά την καινοτομία και την ανταλλαγή ορθών πρακτικών
- Βασική δράση 3: υποστήριξη μεταρρυθμίσεων πολιτικής.

Γ. Άλλες επιδιώξεις

Κατά την τελευταία τριετία, το Συμβούλιο ενέκρινε σειρά συστάσεων με στόχο την υλοποίηση του Ευρωπαϊκού Χώρου Εκπαίδευσης. Για παράδειγμα, μετά την έγκριση του [ευρωπαϊκού πυλώνα κοινωνικών δικαιωμάτων](#), ο οποίος αναγνωρίζει ότι «τα παιδιά έχουν δικαίωμα σε οικονομικά προσιτή και υψηλής ποιότητας προσχολική εκπαίδευση και φροντίδα», το Συμβούλιο ενέκρινε, στα τέλη Μαΐου 2019, σύσταση για [συστήματα προσχολικής εκπαίδευσης και φροντίδας υψηλής ποιότητας](#)[2]. Εκφράζοντας αυξανόμενη ανησυχία για τη δευτεροβάθμια εκπαίδευση, οι συστάσεις επικεντρώθηκαν επίσης στην [προώθηση των κοινών αξιών, της εκπαίδευσης χωρίς αποκλεισμούς και της ευρωπαϊκής διάστασης της διδασκαλίας](#) (Μαΐου 2018)[3], [στην αυτόματη αμοιβαία αναγνώριση των προσόντων και των περιόδων μάθησης στο εξωτερικό](#) (Νοεμβρίου 2018)[4] και στη [βελτίωση της διδασκαλίας και της εκμάθησης γλωσσών](#) (Μαΐου 2019)[5]. Η ΕΕ έχει επίσης δρομολογήσει την πρωτοβουλία για τα ευρωπαϊκά πανεπιστήμια και υποστηρίζει την ανάπτυξη της ευρωπαϊκής φοιτητικής ταυτότητας[6].

Ο ρόλος του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου

Το Κοινοβούλιο ανέκαθεν υποστήριζε τη στενή συνεργασία μεταξύ κρατών μελών στους τομείς της εκπαίδευσης και της κατάρτισης και ενθαρρύνει την ανάπτυξη μιας ευρωπαϊκής διάστασης στις εκπαιδευτικές πολιτικές των κρατών μελών. Συμμετέχει ενεργά στον κύκλο πολιτικής που συνδέεται με το ΕΚ 2020.

A. Erasmus

Στο [ψήφισμά του της 14ης Σεπτεμβρίου 2017](#) το Κοινοβούλιο αναγνώρισε τον εξαιρετικά θετικό αντίκτυπο του Erasmus+. Υπογράμμισε ότι το νέο πρόγραμμα θα πρέπει να είναι πιο ανοικτό και προσιτό και επέστησε την προσοχή στις δυσκολίες που συνδέονται με την αναγνώριση του ευρωπαϊκού συστήματος μεταφοράς διδακτικών μονάδων (ECTS). Ζήτησε να δημιουργηθεί μια ευρωπαϊκή φοιτητική ηλεκτρονική κάρτα, η οποία θα παρέχει στους σπουδαστές πρόσβαση σε υπηρεσίες σε ολόκληρη την Ευρώπη. Τα μέλη τονίζουν την ανάγκη προώθησης της ενεργού συμμετοχής στα κοινά, της αγωγής του πολίτη και της ευρωπαϊκής ταυτότητας μέσω αυτού του προγράμματος. Στις 13 Μαρτίου 2019, στο πλαίσιο του Brexit, το Κοινοβούλιο ενέκρινε επίσης [ψήφισμα](#) σχετικά με τη συνέχιση των εν εξελίξει δραστηριοτήτων

[3]EE C 195 της 7.6.2018, σ. 1–5.

[4]EE C 444 της 10.12.2018, σ. 1–8.

[5]EE C 189 της 5.6.2019, σ. 15–22.

[6]Για περισσότερες πληροφορίες, βλ. θεματολογικό δελτίο [3.6.4](#) σχετικά με την τριτοβάθμια εκπαίδευση.

μαθησιακής κινητικότητας του προγράμματος Erasmus+ στο πλαίσιο της αποχώρησης του Ηνωμένου Βασιλείου από την ΕΕ.

Τον Δεκέμβριο 2020, το Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο κατέληξαν σε προσωρινή συμφωνία σχετικά με το πρόγραμμα Erasmus+ για την περίοδο 2021-2027, με προϋπολογισμό άνω των 26 δισεκατομμυρίων ευρώ (έναντι 14,7 δισεκατομμυρίων ευρώ κατά την προηγούμενη περίοδο). Η νέα έκδοση του προγράμματος αναμένεται να αυξήσει τη συμμετοχή των ατόμων με λιγότερες ευκαιρίες λόγω, για παράδειγμα, αναπηρίας, γεωγραφικής απομόνωσης ή φτώχειας. Το Erasmus+ θα στηρίζει τη διά βίου μάθηση για ενήλικες εκπαιδευόμενους. Οι διοικητικές διατυπώσεις θα απλουστευθούν και η πρόσβαση στα διαρθρωτικά ταμεία θα είναι δυνατή μέσω μιας «σφραγίδας αριστείας» για έργα που δεν επιλέγονται στο πλαίσιο του προγράμματος. Τέλος, το πρόγραμμα θα συμβάλει στην επίτευξη των στόχων της Ένωσης για το κλίμα μέσω μέτρων για τη μείωση του κλιματικού αποτυπώματος.

B. Εκπαίδευση και απασχόληση

Η Επιτροπή Πολιτισμού και Παιδείας (CULT) και η Επιτροπή Απασχόλησης και Κοινωνικών Υποθέσεων (EMPL) έχουν καταρτίσει κοινή έκθεση πρωτοβουλίας σχετικά με την ανακοίνωση της Επιτροπής με θέμα το «Νέο Θεματολόγιο Δεξιοτήτων για την Ευρώπη». Το ψήφισμα εγκρίθηκε από το Κοινοβούλιο [στις 14 Σεπτεμβρίου 2017\[7\]](#). Το Κοινοβούλιο τάσσεται υπέρ μιας ολιστικής προσέγγισης όσον αφορά την εκπαίδευση και την ανάπτυξη δεξιοτήτων, καλώντας τα κράτη μέλη να μην εστιάζουν τις προσπάθειές τους μόνο στις δεξιότητες που αφορούν την απασχολησιμότητα, αλλά και σε εκείνες που είναι χρήσιμες για την κοινωνία. Άλλα θέματα που αναφέρθηκαν ήταν μια πιο ολοκληρωμένη προσέγγιση για την αναβάθμιση των δεξιοτήτων των μεταναστών, η επένδυση στην πρωτοσχολική εκπαίδευση και φροντίδα, η ενίσχυση των ευκαιριών διά βίου μάθησης, ο βασικός ρόλος της μη τυπικής και της άτυπης μάθησης, καθώς και η ενίσχυση των ψηφιακών δεξιοτήτων, των δεξιοτήτων σε STEM (θετικές επιστήμες, τεχνολογία, μηχανική και μαθηματικά) και των επιχειρηματικών δεξιοτήτων.

Οι επιτροπές CULT και EMPL συνέταξαν από κοινού μια νομοθετική έκθεση σχετικά με την πρόταση της Επιτροπής για την επικαιροποίηση του πλαισίου Eurorpass. Το νέο πλαίσιο Eurorpass εγκρίθηκε στις 18 Απριλίου 2018 με την [απόφαση \(ΕΕ\) 2018/646](#) του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου.

Γ. Λοιποί ειδικοί τομείς

Το Κοινοβούλιο δείχνει, επίσης, ιδιαίτερο ενδιαφέρον για τις ανακοινώσεις της Επιτροπής που αφορούν συγκεκριμένους τομείς της εκπαίδευσης και της κατάρτισης. Τα ψηφίσματα του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου της 15ης Απριλίου 2014 σχετικά με τις [νέες τεχνολογίες και τους ανοικτούς εκπαιδευτικούς πόρους](#), της 8ης Σεπτεμβρίου 2015 σχετικά με την [προώθηση της επιχειρηματικότητας μεταξύ των νέων μέσω της εκπαίδευσης και της κατάρτισης](#), της 12ης Σεπτεμβρίου 2017 σχετικά με την [εξ αποστάσεων εκπαίδευση ως μέρος της ευρωπαϊκής στρατηγικής για τη διά βίου μάθηση](#), της 12ης Ιουνίου 2018 σχετικά με [τον εκσυγχρονισμό της εκπαίδευσης στην Ευρωπαϊκή Ένωση](#) και της 11ης Δεκεμβρίου 2018 σχετικά με την [εκπαίδευση στην ψηφιακή εποχή: προκλήσεις, ευκαιρίες και διδάγματα για τον σχεδιασμό πολιτικής της ΕΕ](#) αποτελούν ορισμένα μόνο παραδείγματα. Κατά τη διάρκεια του 2021, το Κοινοβούλιο αναμένεται να εκφράσει τη θέση του όσον αφορά την ανακοίνωση της

Επιτροπής, της 30ής Σεπτεμβρίου 2020, με τίτλο «Σχέδιο δράσης για την ψηφιακή εκπαίδευση 2021-2027 – Επαναπροσδιορίζοντας την εκπαίδευση και την κατάρτιση για την ψηφιακή εποχή» (COM(2020)0624).

Pierre Hériard
12/2020

